

JUNI 2026 · FOLKEVERSJON AV DEN ØKONOMISKE ANALYSEN AV GJESDAL KOMMUNE

Hva skjer med pengene i Gjesdal?

Kommuneøkonomi er fullt av ord som «netto driftsresultat», «disposisjonsfond» og «behovskorrigert avvik». Men bak ordene handler det om noe alle kjenner: **inntekter, regninger, sparepenger og lån**. Dette heftet forklarer — uten fagspråk — hva en grundig gjennomgang av Gjesdals økonomi fant. Og Gjesdal har en tydelig karakter: en ung, voksende jærkommune som driver de store tjenestene **nøkternt og effektivt** — og som har bygd sparepengene sine selv, uten noe børsfond.

~12 700

innbyggere — en ung kommune i sterk vekst rundt Ålgård og Figgjo, med mange som pendler til jobb i Sandnes/Stavanger

12,3 %

så stor er sparekontoen målt mot årsinntekten — en solid buffer, bygd av egne inntekter og stram drift, ikke av et børsfond

2

to områder koster mer enn forventet: sosialhjelp og barnevern. Begge handler om forhold kommunen i liten grad styrer selv

Tenk på kommunen som en husholdning: Gjesdal er en ung familie i vekst — mange barn, få eldre. Inntektene kommer fra skatt, statlige overføringer, en egen eiendomsskatt og inntekter fra vannkraft. Familien lever nøkternt: de bruker mindre enn forventet på skole, eldreomsorg og administrasjon, og holder likevel kvaliteten oppe (barna får gode karakterer). Sparekontoen er bygd opp av egne penger, ikke av en arv som svinger med børsen. To regninger stikker seg ut som høyere enn forventet — sosialhjelp og barnevern — men begge skyldes ting familien i liten grad rår over selv. Det er omtrent det som skjer i Gjesdal nå.

Grunnlaget for dette heftet er en full analyse bygget på åpne offentlige tall (SSB, kommunens egne rapporter og forvaltningsrevisjoner fra Rogaland Revisjon). Den tekniske rapporten viser alle kilder og utregninger. Hovedtallene her er fra 2025 — det siste året med endelige, reviderte tall (publisert 16. juni 2026).

Gjesdal bruker mindre enn forventet på de store tjenestene — to områder koster mer

For å sammenligne kommuner rettferdig kan man ikke bare se på kronebeløp — en kommune med mange barn trenger mer skole, en med mange eldre trenger mer omsorg. Staten har derfor et eget regnestykke som sier hva hver kommune *burde* trenge med akkurat sin befolkning. Vi har sammenlignet Gjesdals faktiske forbruk med dette «forventet behov»-tallet:

OMRÅDE	MER/MINDRE ENN FORVENTET PER ÅR	HVA BETYR DET?
Grunnskole	44 mill. mindre	Drives svært nøkternt — men karakterene er blant de gode i landet
Eldreomsorg og hjemmetjenester	21 mill. mindre	Nøktern, hjemmebasert drift for en ung befolkning
Administrasjon («byråkratiet»)	14 mill. mindre	Slank administrasjon — under forventet
Helsetjenester (legevakt, helsestasjon m.m.)	1 mill. mer	Omtrent som forventet
Barnevern	9 mill. mer	Koster mer enn forventet — og det øker. Les neste side
Barnehage	12 mill. mer	Naturlig i en ung kommune med mange små barn
Sosialhjelp m.m.	13 mill. mer	Et av Gjesdals «dyre unntak». Les neste side

Det tydelige bildet: Gjesdal driver de tre store tjenestene — skole, eldreomsorg og administrasjon — *billigere* enn det befolkningen tilsier, og holder likevel kvaliteten oppe. Skolen alene koster 44 millioner mindre enn forventet, samtidig som elevene gjør det godt. Dette er en kommune som har valgt å drive stramt og effektivt. To områder peker motsatt vei: sosialhjelp og barnevern koster mer enn forventet — og barnehage, men det er helt naturlig i en kommune med så mange små barn.

Regnestykket viser altså en **nøktern, effektiv kommune med to dyre unntak: sosialhjelp og barnevern**. Hvorfor en kommune som ellers driver så stramt bruker mer enn forventet nettopp her, handler ikke om at den er raus eller dårlig styrt. Det forklarer vi på neste side.

Hvorfor koster sosialhjelp og barnevern mer enn forventet?

På papiret ser Gjesdal ut som en kommune med få levekårsutfordringer — ung befolkning, lav arbeidsledighet blant unge, lav barnefattigdom. Statens regnestykke forventer derfor at Gjesdal skal bruke *lite* på sosialhjelp. Likevel bruker kommunen mer enn forventet. Det handler ikke om at Gjesdal deler ut penger lett. Forklaringen ligger et annet sted.

Sosialhjelp: flyktninger og integrering

- **Gjesdal har tatt imot mange flyktninger.** En egen gjennomgang fra kommunerevisjonen (Rogaland Revisjon, 2025) viser at kommunen faktisk har **lavere** andel unge utenfor jobb og skole, og **lavere** barnefattigdom enn både fylket og landet. Men tallet har økt litt siden 2017, og økningen «skyldes i hovedsak bosetting av flyktninger». Nyankomne trenger ofte støtte den første tiden, og det slår direkte inn på sosialhjelpsutgiftene.
- **Få unge bruker sosialhjelp.** NAV i Gjesdal har svært få unge brukere — bare 6 av 29 i aldersgruppen 18–20 år mottok økonomisk sosialhjelp i mars 2025. Kommunen har en egen avdeling for «kvalifisering og integrering» som retter arbeidet mot nyankomne. Revisjonen fant **ingen lovbrudd**.

Barnevern: en liten kommune med få fagfolk

- **Små tjenester blir dyre per innbygger.** Barnevernet koster 9 millioner mer enn forventet, og det øker. For en liten kommune er dette et kjent mønster: med få ansatte og få saker blir hver sak dyr, og når kommunen må kjøpe tiltak fra private eller staten, slår det hardt ut. Dette er en tolkning ut fra størrelsen på kommunen — det finnes ingen fersk gjennomgang av barnevernet som bekrefter akkurat hvorfor (siste er fra 2018).

Kort sagt: Det er ikke lokal raushet eller dårlig styring som gjør sosialhjelp og barnevern dyre i Gjesdal. Det er en blanding av flyktningbosetting og det at en liten kommune får høye kostnader på små, lovpålagte tjenester — altså i stor grad forhold kommunen i liten grad bestemmer over selv. Behovet er reelt, selv om det ikke vises i de pene snittallene.

Sosialhjelp og barnevern er altså ikke tegn på sløsing, men et spill av at også en nøktern, veldrevet kommune har innbyggere som trenger hjelp — og at noen oppgaver rett og slett er dyre å løse når man er liten.

Solid og selvbygd — sparepenger uten børsrisiko

4,1 %

årets overskudd («netto driftsresultat») — solid, godt over det anbefalte nivået, og en innhenting etter et svakt 2024

12,3 %

sparekontoen («disposisjonsfondet») målt mot årsinntekten — en god buffer, bygd av egne inntekter

78 %

kommunens lån målt mot årsinntekten — moderat, lavere enn i mange større kommuner

Her er den ærlige historien. Gjesdal er en *solid* kommune — og det fine er at soliditeten er selvbygd.

Sparepenger uten børsrisiko

Mange velstående kommuner har lagt sparepengene sine i et fond i aksjemarkedet, og da svinger regnskapet med børsen. Gjesdal har gjort det motsatt. Kommunen har hatt **eiendomsskatt siden 2011** (en lav sats: 2 promille på bolig og fritid, 5 promille på næring, med et bunnfradrag på 100 000 kroner per bolig) og henter inntekter fra **vannkraft** — Gjesdal er en av de største kraftkommunene i Rogaland med 13 kraftverk. Sparekontoen på 12,3 prosent hviler altså på egne, stabile inntekter og stram drift, ikke på et børsfond. Det gjør økonomien mer robust mot dårlige børsår — men også helt avhengig av at den nøkterne driften fortsetter å virke.

Moderat gjeld og en disiplinert driftslinje

Gjelden er moderat (78 prosent av en årsinntekt) — lavere enn hos mange større kommuner. Etter et svakt driftsår i 2024, der kommunen brukte mer enn budsjettet på velferdsområdet og fikk mindre skatt enn ventet, har 2025-tallene hentet seg inn igjen. Gjesdal kutter ikke i panikk — kommunen driver rett og slett stramt og effektivt over tid. Den virkelige utfordringen er ikke penger på kort sikt, men **tid**: i dag er befolkningen ung, og derfor er eldreomsorgen billig. Når dagens mange barn og unge etter hvert blir eldre, vil behovet for eldreomsorg vokse — og da blir den bevisst slanke, hjemmebaserte omsorgsmodellen satt på prøve.

Den viktigste forskjellen fra mange andre kommuner: Gjesdal har *allerede* tatt i bruk eiendomsskatt som inntektskilde — i motsetning til en del rike kommuner som lar den ligge ubrukt mens de kutter i tilbud. Soliditeten er derfor hjemmelaget og hviler ikke på et børsfond. Det er en styrke. Men det betyr også at kommunen ikke har en stor, ubrukt inntektsreserve å hente fra — den må fortsette å drive stramt for å holde balansen når befolkningen eldes.

Det ærlige bildet er altså en **solid, disiplinert kommune med selvbygde sparepenger, moderat gjeld og lavt sykefravær** (6,2 prosent mot 7,7 i landet). Risikoen er ikke at pengene

tar slutt i morgen, men at den nøkterne eldreomsorgen må trappes opp når den unge befolkningen blir eldre.

Liten ordliste — «gresk» oversatt til norsk

Netto driftsresultat

Det som er igjen av årets inntekter når alle regninger og renter er betalt. I 2025 hadde Gjesdal et solid overskudd (**pluss** 4,1 %) — godt over det anbefalte nivået, og en klar bedring etter et svakt 2024.

Disposisjonsfond

Kommunens sparekonto — penger som i prinsippet kan brukes når noe svikter. Måles i prosent av årsinntekten. Gjesdal: 12,3 % — en solid buffer. Til forskjell fra mange rike kommuner er den bygd av egne inntekter og stram drift, ikke av et børsfond.

Eiendomsskatt

En skatt kommunen kan velge å kreve inn på eiendommer. Gjesdal har hatt den siden 2011, med en lav sats (2 promille på bolig/fritid, 5 promille på næring) og et bunnfradrag på 100 000 kroner per bolig. Den gir en stabil, lokal inntekt.

Behovskorrigert / utgiftsbehov

Statens regnestykke for hva en kommune burde trenge, ut fra hvor mange barn, unge og eldre den har. Det gjør det mulig å sammenligne Gjesdal rettferdig med helt ulike kommuner — og det er dette som viser at Gjesdal driver de store tjenestene under forventet behov, mens sosialhjelp og barnevern ligger over.

Hverdagsmestring

En måte å organisere eldreomsorgen på som vektlegger at folk skal klare seg mest mulig selv, hjemme, framfor å bo på institusjon. Gjesdal har satset bevisst på dette siden 2016 — det er en viktig grunn til at eldreomsorgen koster mindre enn forventet.

Netto lånegjeld

Kommunens «boliglån». Gjesdals gjeld tilsvarer rundt 78 % av en hel årsinntekt — moderat, og lavere enn hos mange større kommuner.

Endelige tall

2025-tallene er nå endelige (reviderte), publisert av SSB 16. juni 2026, og er hovedåret i dette heftet. 2024-tallene står igjen som sammenligning. Alle hovedkonklusjoner bygger på endelige tall.

Hvor kommer tallene fra?

Alt bygger på åpne kilder: Statistisk sentralbyrå (KOSTRA), statens fordelingssystem, Gjesdals egne årsrapporter og budsjetter, og forvaltningsrevisjoner fra Rogaland Revisjon (om helse- og omsorgstjenester og om utenforskap). Hver eneste tallpåstand er sporbar til kilden, og hele analysen ble til slutt «angrepet» av en egen kvalitetskontroll som lette etter feil.

Folkeversjon, oppdatert 16. juni 2026. Tall i millioner kroner der annet ikke er sagt; hovedår 2025 (2024 som sammenligning). Viktig presisering: når analysen sier at noe koster «mindre enn forventet», betyr det ikke at tilbudet er dårlig — det kan være bevisst, nøktern drift, og i Gjesdal leverer skolen gode resultater samtidig. Og når sosialhjelp og barnevern koster «mer enn forventet», betyr det ikke sløsing, men at det finnes reelle behov og dyre, lovpålagte oppgaver bak de pene snittallene. Enkelte 2024-finanstill lot seg ikke verifisere fullt ut mot primærkilde — se den tekniske rapporten.